

ОБУЧЕНИЕ НА ПОЛИЦИЯ В ТАКТИКА НА ДЕЙСТВИЕ ПРИ РЕАГИРАНЕ ВЪВ ВИСОКОРИСКОВА СИТУАЦИЯ С ПРАВОНАРУШИТЕЛ

ст. преп. Годор Тодоров

*„Когато е налице събитие,
което изисква намесата на сили
за начало на реагирането,
вероятността за успех
е пропорционална
на нивото на подготовката“¹*

Актуалността на статията произтича от необходимостта постоянно да се моделират и анализират тактическите действия² на полицейските органи, попаднали във високорискови ситуации³ с правонарушители⁴ на територията на Република България, и цели с направените емпирични изследвания (ЕИ) в направление патрулно-постова дейност, да намали до минимум инцидентите с държавните служители в МВР с полицейски правомощия в създада се вече високорискова среда⁵.

Това се извършва в хода на учебния процес и се прилага на терен, който е подобен на този, където полицейските органи изпълняват задълженията си.

Практико-приложната цел на изследването, като анализиране и създаване на примерен модел (процедура) на дейността на полиция във високорискова ситуация с правонарушител, ще бъде ясно очертано в направеното емпирично изследване.

То е съобразено с международноправните и вътрешни нормативни актове, касаещи високорисковите ситуации, при които попадат ежедневно

¹ По материали от курс „Обучение за реагиране на инциденти, свързани с радиационната сигурност” – С:АМВР. 2013

² Вж. Станчев, И. Тактически действия при високорискови ситуации. „Подготвени и тренирани движения за изпълнение на отделни задачи във високорискови ситуации“. Те са: избор на позиция, тактическо придвижване, влизане, задържане, проверка документи за самоличност, използване на физическа сила, помощни средства и огнестрелно оръжие. стр. 21, С.; 2003.

³ Вж. Станчев, И. Специална полицейска тактика. „Обстановка на реални и потенциални заплахи за живота и здравето на участниците в нея”. стр.30, С. 2005.

⁴ По материали от курс „Обучение за реагиране на инциденти, свързани с радиационната сигурност” - Всеки индивид или група за които се смята, че има или имат намерението и възможността да извършат злонамерено действие, което нарушава правовия ред. С. 2013

⁵ Съвкупност от характера на работата на полицейските служители и елементите на средата, които оказват влияние при съприкосновение с извършителите на престъпления –б.а.

в различни точки на света, служителите поддържащи вътрешния ред и сигурност на държавите с правонарушители.

Изследването ще допринесе за формиране на алгоритъм при „тактиката на действие“⁶ на полицейските служители, да реагират адекватно⁷ на инцидент, прераснал във високорискова ситуация, спрямо правонарушители при осъществяване на патрулно-постова дейност.

Същото ще бъде съобразено с изискванията, които предоставят правителствата и агенциите по поддържане на правовия ред, касаещи проблема с високорисковите ситуации между двете страни на конфликта, а именно:

➤ т. 18. Правителствата и агенциите по поддържането на правовия ред трябва да осигурят всички полицейски органи да бъдат подбрани чрез подходящи проучвания, да имат подходящ морал, психологически и физически качества за ефективно⁸ упражняване на техните функции и да получават непрекъсната и пълна професионална подготовка (в Република България единствено в Академията на МВР и Центровете за специализация и професионална подготовка).

Тяхната физическа годност да изпълняват тези функции трябва да бъде обект на периодически проверки⁹ (емпирични социологически изследвания в хода на учебния процес към факултет „Полиция“ при Академията на МВР);

➤ т. 19. Правителствата и агенциите по поддържането на правовия ред трябва да осигурят всички полицейски органи да получават подготовка и да бъдат проверявани в съответствие с подходящи професионални стандарти за използване на сила. Онези служители с полицейски правомощия, които са задължени да носят огнестрелно оръжие, могат да бъдат упълномощени за това само след преминаване на специална подготовка за неговото използване;

➤ т. 20. При подготовката на полицейските органи Правителствата и агенциите трябва да обръщат специално внимание на въпросите на полицейската етика¹⁰ и правата на човека¹¹, специално при

⁶ Вж. §1, т.7 Допълнителни разпоредби от ИППД с рег.№Із-633 от 25.03.2013г. в сила от 10.05.2013г. издадена от Министъра на вътрешните работи (обн.ДВ бр.34 от 09.04.2013г.) "Тактика на действие" е съвкупност от методи и правила, свързани с анализ на обстановката, оценка на опасностите и степента на риска за възможни заплахи и нападения и избор на подходящи способности и начини за тяхното неутрализиране, с цел ефективно и законосъобразно прилагане на полицейски правомощия.

⁷ По материали от курс „Обучение за реагиране на инциденти, свързани с радиационната сигурност” – Подходящо ниво на обучение, въоръжение, екипировка, което дава възможност на служителя да реагира спрямо правонарушителя. С;2013

⁸ Пак там. Съотношението сили за реагиране към нарушители е подходящо (3:1 или повече), за да може по добре да бъде прекъсната и неутрализирана заплахата.

⁹ Вж. чл.3, т.8 от ИППД с рег.№Із-633 от 25.03.2013г. в сила от 10.05.2013г. издадена от Министъра на вътрешните работи (обн.ДВ бр.34 от 09.04.2013г.) „ целенасочено и системно обучение за поддържане и повишаване на професионалната квалификация на служителите в съответствие с нивото и потребностите.”

¹⁰ По материали от курс „Етика в професионализма” С.: АМВР, 2012.

провеждане на следствие и на алтернативи за използването на сила и огнестрелно оръжие, включително мирни средства за разрешаване на конфликти, разбирането на поведението на гражданите и на методите на убеждение, преговори и посредничество, както и на технически средства с оглед ограничаване използването на сила и огнестрелно оръжие.

Агенциите по поддържането на правовия ред трябва да преразглеждат своите програми за обучение и оперативни процедури в светлината на конкретните случаи (в Академията на МВР програмите, свързани с високорискови ситуации между полицейски органи и правонарушители по задължителната дисциплина „Оперативно тактическа подготовка“ и в ЦСПП към АМВР по дисциплината „Полицейска тактика“ се актуализират постоянно и в хода на учебния процес се извършват емпирични изследвания, които дават възможност да се анализират и оценяват тактическите действия на служителите, ангажирани с правоприлагане)¹².

➤ т. 21. Правителствата и агенциите по поддържане на правовия ред трябва да предоставят възможност за консултации, в случаи на стресови състояния на своите служители, попадащи в ситуации, в които се използват физическа сила, помощни средства и огнестрелно оръжие (емпирични социологически изследвания по тази точка, могат да се извършват единствено и само в хода на учебния процес)¹³.

В публикацията се изследват лица (курсанти), които са обучаеми във факултет „Полиция“ на Академията на МВР, от IV РБК, и са на възраст от 22 до 27 години.

Същите са преминали теоретично и практически тематиката, на която ще бъдат поставени, а именно:

Дейност на държавните служители от МВР с полицейски правомощия при проверка на документи за самоличност¹⁴ на гражданин, по чл. 70, ал. 1, т. 3 от ЗМВР (Обн.ДВ., бр.53 от 27 Юни 2014 г.)“.

В хода на същата възниква инцидент, който прераства във високорискова ситуация с правонарушител.

Въоръжение и снаряжение на полицейските служители: униформа строева за сезона, маска, жилетка, тактически колан, аерозолен спрей, учебен пистолет Glock-17, с основен отличителен белег - син цвят

¹¹ Вж. Съвет на Европа – Страсбург, 1 септември 1998. „Правата на човека и полицията” – Наръчник за практически насочено обучение – 2001.

¹² Вж. Станчев И., „Методи при които се симулират условия, характерни за високорисковите ситуации и целенасочено се провеждат контролирани операции за проверка на съществуващи или нови положения” – Учебна програма за докторанти – рег.№К 129/27.01.2011г., приета с решение на Академичния съвет на АМВР с рег.№761/28.01.2011г. – гр. София

¹³ Вж. „Основни принципи на използване на сила и огнестрелно оръжие от длъжностни лица по поддържане на правовия ред” – Приети от Осмата Конвенция на Обединените нации за превенция на престъпността и третирането на правонарушителите, Хавана, 27 август – 7 септември 1990г.

¹⁴ Документ за самоличност е удостоверителен документ, издаден от компетентните органи на Република България с цел индивидуална идентификация на български и чужди граждани (виж. Параграф1, т.1 от допълнителните разпоредби на ЗБЛД, ДВ, бр.23от 08.03.2013г).

(международен знак за спортно и учебно оръжие) - система за тренировка FX^{R15}, белезници, радиостанция, каучукова палка, патрони - по 10 бр. маркиращи FX^R и TEISAER X26 за всеки полицай (курсант от всяка целева група).

Въоръжение и снаряжение на правонарушителя: според указанията на ръководителя на експеримента, но задължително с жилетка и цяла покриваща маска за главата.

Всяка една от целевите групи за периода на емпиричното изследване от 01.10.2012 г. до 15.01.2013 г. е съответно:

- I-ва целева група - 26 души;

Общо - 40 души (разделени на двадесет тактически двойки).

Темата на изследването е заложена под № 5 - 2 часа лекция, и практическо занятие № 1 - 2 уч. часа, от учебна програма К 515 / 13.07.2010 г. на ректора на АМВР по задължителната учебна дисциплина „Оперативно-тактическа подготовка“, приета с решение на Академичния съвет № 4 / 08.07.2010 г. и протокол № 4981 / 08.07.2010 г., предназначена за курсанти от IV РБК от факултет „Полиция“.

Участниците в изследването са подбрани по следните изисквания:

- Преминали са теоретично дисциплината „Оперативно тактическа подготовка“ и знаят как се извършва проверка на документи за самоличност на едно лице от двама държавни служители на МВР с полицейски правомощия, осъществяващи патрулно-постова дейност;¹⁶

- Теоретично и практически знаят кога, как, къде и при какви условия се използват физическа сила, помощни средства¹⁷ и огнестрелно оръжие¹⁸;

- По дисциплината Полицейско право – теоретично знаят как се провежда задържане¹⁹, извършване на обиск²⁰ и отвеждане²¹, както и запазване на местопроизшествие при намиране на вещи и предмети у лицето, забранени от закона;

- По дисциплината Полицейска лична защита и физическа подготовка, в четири годишния си период на обучение, преди да попаднат в емпиричното изследване, участниците са провели практически - задържане, извършване на обиск и отвеждане на правонарушителя до

¹⁵ Вж. Николов, В. Тактическо обучение по системата FX^R на полицейските служители за противодействие на феномените „Активен стрелец“ и „Терорист самоубиец“ - бюлетин № 23 факултет „Полиция“ АМВР С.:2007.

¹⁶ Вж. Тема №5, „Тактическа проверка за установяване на самоличност“ от уч. програма с рег. №К515/13.07.2010г. на Ректора на АМВР

¹⁷ Вж. Лазаров Р., П.Петров. Методически указания за използването на различните видове помощни средства, технически характеристики и правила за безопасност при употреба и съхранението им от полицейските органи. С.,2011г.

¹⁸ Вж. ЗМВР (Обн. ДВ., бр.53 от 27 Юни 2014г.)

¹⁹ Вж. Пак там.

²⁰ Вж. Пак там.

²¹ Вж. Пак там.

съответната структура на Министерството на вътрешните работи, пеша и на закрито;²²

Те могат да реагират при някой по характерни нападения, като:

- ✓ нож;
- ✓ кол с остър връх;
- ✓ отвертка;
- ✓ бутилка с течност;
- ✓ късоцевно стрелково оръжие и др.

• В периода от октомври 2012 г. до януари 2013 г. участниците (курсанти и студенти от IV РБК) в емпиричното изследване по дисциплината Стрелкова подготовка, знаят да боравят и стрелят с всички системи оръжия, които са на въоръжение в Министерството на вътрешните работи²³.

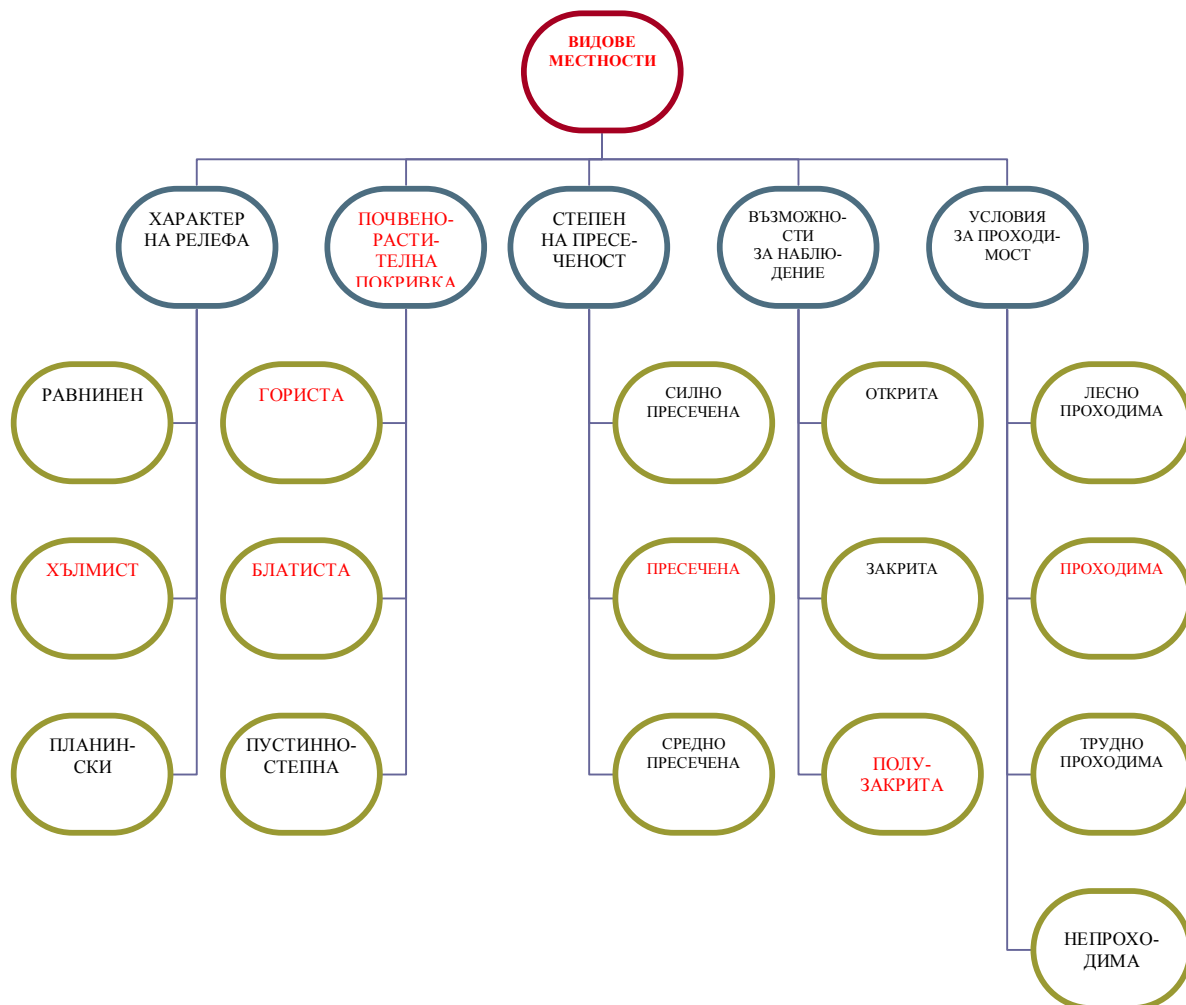
В експерименталната целева група от четиридесет човека има обща симптоматика, отговаряща на критериите за оценка на дадено тактическо решение²⁴ при попадане в ситуация, различна от нормалната. Същата група се разделя на тактически двойки (пеша патрул в състав от двама служители, изпълняващи задълженията си в хода на патрулно-постовата дейност).

В процедурата на изследването на участниците се демонстрира за първи път практически как се осъществява проверка на документи за самоличност от двама курсанти, „действащи“ като служители с полицейски правомощия, спрямо курсант „имитиращ“ гражданин на Република България, в дадена местност (виж. фиг.№ 1 - местата обозначени с червен цвят).

²² Вж. Полицейска лична защита и физическата подготовка в учебен план №К-189/01.03.2010г. за редовно обучение.

²³ Вж. „Ръководство по стрелкова подготовка методика и оперативно използване за служители на МВР“ (РСП) Рег.№ МЗ I з 2311/14.12.2005 г. и Рег. № 5745 АМВР /20.12.2006 г.

²⁴ Вж. Т. Тодоров и кол. Казуси и практически задачи за служители с полицейски правомощия, изпълняващи задълженията си в хода на ППД– стр.93 , С. 2012

На същата участват и други лица (това са останалите курсанти, които водят наблюдение върху ситуацията от безопасно място и вземат отношение в разбора, след отиграване на ситуацията), без те да оказват влияние върху нея.

„Полицейските органи“²⁵ трябва да извършат следното:

- да подготвят оръжието и помощните средства за изпълнение на служебните си задължения, съгласно инструкцията за патрулно-постова дейност²⁶, (проверка на р/с, палката, белезниците, чантата с документите,

²⁵ Участниците в емпиричното изследване, които са в състава на тактическата двойка използват средства, като тези на държавните служители в МВР с полицейски правомощия осъществяващи патрулно-постова дейност - б.а.

²⁶ Вж.чл.6 ал.2 от ИППД с рег.№Из-633 от 25.03.2013г. в сила от 10.05.2013г. издадена от Министъра на вътрешните работи (обн.ДВ бр.34 от 09.04.2013г.)

спрей МКЗ²⁷, и по тяхно решение, да преценят дали да вкарат патрон в канала на цевта (на безопасно място) или не²⁸;

- да спазват етичните норми на поведение спрямо лицето, което е спряно за проверка (добър ден, полицаи Тодоров, 05 РУП, извършваме проверка редовността на документите за самоличност, ако са у вас, да ми ги предоставите!);
- да знаят кой е проверяващ (старши на наряда²⁹) и кой осигуряващ полицаи и да спазват правилото на въображаемия триъгълник;
- да знаят как се извършва справка по средството за свръзка и как да действат при положение, че лицето трябва да бъде задържано.

Фиг.1

Високорисковите ситуации, получили се във високорискова среда са последният период от подготовката на участниците (курсантите) в изследването, преди да придобият полицейски правомощия. Тази граница не е трайно очертана и ясна, защото това са хора с различни физически и психологически качества, но при спазване на основни правила и принципи от специалната тактика³⁰, нещата могат да се доведат до успех в полза на полицейските органи.

В тази дейност се вземат предвид следните основни характеристики на определени процедури:

➤ Изследвана е всяка тактическа двойка, която е получила оценка, по така формулираните изисквания изложени по-горе. Събирателните данни представляват описателни данни за получената се високорискова ситуация и поведението на служителите след овладяването ѝ (първи етап) до запазване на местопроизшествието и при констатиране

²⁷ Вж. гл.І, ІІІ, аерозолен спрей МКЗ, от Лазаров, Р., П. Петров. Методически указания за използването на различните видове помощни средства, технически характеристики и правила за безопасност при употреба и съхранението им от полицейските органи. С.,2011

²⁸ Вж. т.7 от Инструкция №Із – 37 от 12 януари 2012г. Условието и реда за носене на служебно оръжие от държавните служители в Министерството на вътрешните работи.

²⁹ Вж.чл.54 т.5 от ИППД с рег.№Із-633 от 25.03.2013г. в сила от 10.05.2013г. издадена от Министъра на вътрешните работи (обн.ДВ бр.34 от 09.04.2013г.)

³⁰ Вж. Станчев, И. „Специална полицейска тактика” –стр.67, С., 2005

на вещи и предмети, забранени от закона, да изисква пристигането на ДОГ(дежурно оперативна група- втори етап).

➤ Фокусът на изследването е много тесен, в нашия случай това са „**бъдещи служители на МВР с полицейски правомощия**“, които малко преди да излязат в практиката, са преминали през високорискова ситуация много близка до реалната в практиката.

➤ Изследването комбинира обективни и субективни данни, които са валидни при анализа и могат да се считат за основа на заключение в изследването на единичен случай. Тук се включва обективното описание на поведението и контекста, в който то се появява, а също така и детайли със субективен характер. Изследването на единичен случай (тактическа двойка) предлага уникална възможност да се открият начини на постигане на дълбочинно разбиране на поведението и преживяванията на патрулната двойка, попаднала във високорискова ситуация при определена високорискова среда³¹.

Източниците на информация, използвани при изготвянето на описанието на емпиричното изследване са под формата на ситуационна игра³² в процеса на работа (в хода на учебния процес), с изследване на тактическата двойка, попаднала във ВС с правонарушител.

Те се основават на данни от:

- установяване на контакт с гражданина;
- изготвяне на план, включващ подходящи техники за тактическо действие при евентуално нападение - огнестрелно оръжие, хладно оръжие, кол с остър връх, отвертка, бутилка с вода и др.

Така изготвен, той ни дава възможност за инструктаж на човека симулиращ правонарушител, който по разпореждане на ръководителя на експеримента, трябва да извърши съответните действия, описани по-горе;

- проверката преминава през уникална и неповторима по своя характер инцидентна ситуация и прераства във високорискова ситуация;
- непосредственото изследване на тактическата двойка, включващо оценка от различни позиции или правилни тактически действия, се основава на два етапа.

Първи етап

- избор на позиция;
- тактическо придвижване;
- спазване на дистанция и контрол върху опасните зони (ОЗ);
- говорене по радиоефира на радиостанцията;

³¹ Съвкупност от характера на работата на полицейските служители и елементите на средата, които оказват влияние при съприкосновение с извършителите на престъпления, може да се нарече високорискова среда –б.а.

³² Правилник за организация на учебната дейност на университет с наименование Академия на МВР, разделII, в глава Семестриален контрол в чл.76 ал.1- „Основни форми на семестриален контрол са:“, ситуационни игри. С. 2006г., приет на заседание на АС на АМВР с протокол №3 рег.№4195/18.04.2006г.

➤ адекватна реакция при възникване на инцидент с гражданина, който прераства във високорискова ситуация със същия (но вече като правонарушител);

➤ неутрализиране съпротивата на правонарушителя с подходящи методи и техники, при спазване правилата за безопасност;

➤ поставяне на белезници на правонарушителя.

Втори етап

➤ търсене на свидетел за извършване на обиск на правонарушителя (който с поставените белезници е ограничен);

➤ обиск на правонарушителя;

➤ при необходимост запазване на местопроизшествието до пристигането на ДОГ или директно отвеждане в съответната структура на МВР, ако не са намерени вещи и предмети у лицето, забранени от закона.

Така взетите предвид изисквания ни позволяват да изготвим съответното решение (мисловно аналитична дейност) за всеки конкретен случай.

От така формулираната обща симптоматика на проблема мога да формулирам следното:

Обект на изследване е дейността на полицейските органи, попаднали във високорискова ситуация с правонарушители във високорискова среда.

Предмет е организацията и управлението на служителите по поддържане на правовия ред да реагират спрямо правонарушители в определен район, от гледна точка на потенциала на МВР ангажиран в това направление на дейност.

Целта на изследвания проблем е на основата на натрупания опит и най-добрите наши и международни практики да се предложи усъвършенстване на модела за бърза и ефективна оценка на високорисковата ситуация, създадена се между правителствата и агенциите по поддържане на правовия ред и правонарушител, като с това се подобри инструментариумът за реагиране в получила се високорискова среда.

В теоретичната хипотеза предполагаме следното:

- „ Дали лицето спрямо за проверка ще бъде агресивно? “;
- „ Има ли у него вещи и предмети, забранени от закона? “;
- „ Дали в хода на проверката ще възникне инцидент, който може да прерасне във високорискова ситуация? “;

В работната хипотеза предполагаме, че:

- Гражданинът, спрямо за проверка, при всички положения ще реагира негативно спрямо двамата служители;
- всяка тактическа двойка действа в различна и уникална по своя характер високорискова ситуация с правонарушител.

Ситуация

По време на извършване на проверка на документи за самоличност³³ и при осъществена справка с дежурната част се оказва, че гражданинът на Република България има европейска заповед за арест³⁴.

При подхождане към същия, за да бъде задържан, той изважда нож и от около 5 до 6 метра дистанция, с бърза крачка извършва нападение (пробождане с нож) над един от двамата „държавни служители от МВР с полицейски правомощия, осъществяващи патрулно-постова дейност“ – първи вариант.

При подхождане към същия, за да бъде задържан, л тръгва да бяга в определена посока, застава зад прикритие³⁵ и започва да стреля по двамата „държавни служители от МВР с полицейски правомощия осъществяващи патрулно-постова дейност“ - втори вариант.

Тактика на действие – първи вариант:

С използване на физическа сила, помощни средства (каучукова палка или спрей МКЗ (Използването на аерозолните спрейове „SABRE RED МКЗ“ става по преценка на полицейския служител при пресичане на груби нарушения на обществения ред, за въздействие спрямо правонарушители, пряко застрашаващи служителите или други лица).

- пешият патрул е обезвредил правонарушителя и му е поставил белезници;

- първи случай - използвал е палката³⁶, за да парира удара с ножа, избил е същия, като е приложил техники от полицейската лична защита и физическа подготовка и е поставил белезници;

- втори случай – използвал е аерозолен спрей МКЗ, избил е ножа приложил е техники от ПЛЗФП и е поставил белезници;

- не е допуснал нараняване за патрула, други граждани случайно попаднали в конфликта, а също така да бъдат засегнати обекти от критичната инфраструктура;

- комуникация³⁷: докладвал е в дежурната част по радиостанцията за инцидента (натиска комутатора и на определения канал докладва: кратко, точно и ясно по ефира за инцидента, като иска съдействие от съседни наряди);

- патрулът запознава правонарушителя с правата му, след като го е задържал³⁸ – (след пристигане на подкрепление, единият полицай

³³ Вж. ЗМВР (Обн. ДВ., бр.53 от 27 Юни 2014г.)

³⁴ Пак там. „Обявено за международно издирване по искане на друга държава във връзка с неговата екстрадация или в изпълнение на Европейска заповед за арест”.

³⁵ Предмет, който спира или отклонява куршуми (проектили) – б.а.

³⁶ Вж. www.vbox7.com/play:85babc58, видян на 02.01.2013г. в 10.15ч.

³⁷ Основно и алтернативно средство за свързка – б.а.

³⁸ Вж. ЗМВР (Обн. ДВ., бр.53 от 27 Юни 2014г.)

държи правонарушителя под контрол на място, където не може да се нарани и го запознава с правата на задържания³⁹);

- потърсил е в рамките на определено време свидетел за оформяне на документите по случая, по начин съобразен със ЗМВР – (докато единият („проверяващият“) контролира правонарушителя, с пристигналото подкрепление за съдействие, другият „осигуряващият“ намира свидетел и го призовава да съдейства);⁴⁰

- извършил е обиск (при възможност с ръкавиците за еднократна употреба) – (щом нападението е с хладно оръжие, лицето е агресивно и обискът ще бъде направен на земята, в положение лежешком, съгласно изискванията на Методическите указания)⁴¹;

- при намиране на вещи и предмети, които са забранени по ЗМВР, извиква ДОГ – (докладва по радиостанцията, какво е открито и запазва местопроизшествието);

- При намиране на хладно оръжие го описва в протокола, изготвя докладна записка по случая и заповед за отвеждане⁴² на лицето в структурата на МВР – (прилага водещи техники за отвеждане на лицето от мястото за ограничаване на свободно придвижване до съответната структура по чл. 9 от ЗМВР).

Тактика на действие - втори вариант:

- Използват естествените прикрития⁴³ на местността, като се опитват да запазят своя живот, живота и здравето на други граждани и обектите от критичната инфраструктура;

- Да блокират района, така че при престрелка с правонарушителя да не бъдат засегнати, и така да се разположат, че да не се прострелят взаимно;

- Веднага да докладват по средството за свръзка за обстановката и да чакат указания от ОДЧ.

Подобно изследване, но в ограничени рамки (само използване на огнестрелно оръжие - „престрелка“ на близка дистанция под десет метра)

³⁹ Пак там.

⁴⁰ Пак там.

⁴¹ Вж. точка 5 от страница 11 на Румен, Л. Петров, П. Методически указания за използването на различните видове помощни средства, технически характеристики и правила за безопасност при употреба и съхранението им от полицейските органи. С. 2011.

⁴² Вж. Инструкция за изменение и допълнение на Инструкция №Из – 1143 от 2011г. за организацията и реда за осъществяване на конвойната дейност в Министерството на вътрешните работи (ДВ, БР.38 от 2011г.) Издадена от Министерството на вътрешните работи .Обн. ДВ. бр.95 от 4 Декември 2012г.

⁴³ Средство, което спира или отклонява проектили – б.а.

между полицейски органи и престъпници е правено от специалисти по тактика⁴⁴.

За учебната ситуация има ясни критерии за оценка, които са свързани с мисловно-аналитичната дейност на участниците:

Критерии за оценка на дадено тактическо решение от страна на участниците в експеримента⁴⁵

В началото на емпиричното изследване задължително се провежда инструктаж по правилата за безопасност⁴⁶ от ръководителя на експеримента и се запознават с критериите за оценка, които са:

Отличен 6 - Спазване на правилата за безопасност⁴⁷ при евентуално поставяне на патрон в канала на цевта на предоставеното оръжие⁴⁸ и след приключване на високорисковата ситуация при обезопасяване на същото. Законосъобразност при провеждане на тактическите действия при неутрализиране на нападение спрямо служители на МВР с полицейски правомощия.

Мн.добър 5 - Спазване на правилата за безопасност. Законосъобразност при провеждане на тактическите действия при неутрализиране на нападение спрямо служители на МВР с полицейски правомощия. При създамата се високорискова ситуация има леки⁴⁹, но няма средни⁵⁰, тежки⁵¹ телесни повреди и „смърт“ (поразяване в главата).

Добър 4 - Спазване на правилата за безопасност. Законосъобразност при провеждане на тактическите действия при неутрализиране на нападение спрямо служители на МВР с полицейски правомощия (допуснати пропуски в действията след задържане на лицето от страна на полицейските органи). При създамата се високорискова ситуация има леки (охлузвания, натъртвания и др.), но няма средни, тежки телесни повреди и смърт.

⁴⁴ Вж. Николов, В. Тактическо обучение по системата FX^R на полицейските служители за противодействие на феномените „Активен стрелец“ и „Терорист самоубиец“ - бюлетин № 23 факултет „Полиция“ АМВР гр. София – 2007г стр.158-160.

⁴⁵ Вж. Тодоров, Т и кол. Казуси и практически задачи за служители с полицейски правомощия, изпълняващи задълженията си в хода на патрулно – постовата дейност- стр.93, София – 2012г.

⁴⁶ Вж. същите приети на катедрен съвет в катедра Специална полицейска тактика с рег.№ 17 от протокол на 13.10.2010г. и рег.№ на документа 7945/15.10.2010г. към факултет Полиция при Академия на МВР.

⁴⁷ Вж. Правила за безопасност с рег.№ 7945/15.10.2010г. приети на катедрен съвет в катедра СПТ с протокол №7945/15.10.2010г.).

⁴⁸ Обучение на курсанти и стажанти, които ползват огнестрелно късоцевно оръжие в МВР - ГЛОК с патрони FX^R

⁴⁹ Вж. чл.130 ал.1, ал.2 и ал.3 от Раздел II на НК в сила от 01.05.1968г(изм.и доп. бр.60 от 07.08.2012г.).- София, 1998г., издателство „Паралакс“

⁵⁰ Вж. чл. 129 ал.1 и ал.2 от Раздел II на НК в сила от 01.05.1968г(изм.и доп. бр.60 от 07.08.2012г.) – София, 1998г., издателство „Паралакс“

⁵¹ Вж. чл. 128 ал.1 и ал.2 от Раздел II на НК в сила от 01.05.1968г(изм.и доп. бр.60 от 07.08.2012г.) – София, 1998г., издателство „Паралакс“

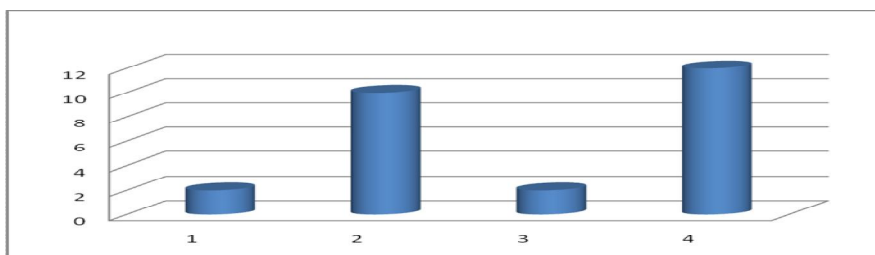
Среден 3 – Неспазване на правилата и мерките за безопасност. Няма законосъобразност при действията. При създамата се високорискова ситуация има вероятност да се допуснат средни, тежки телесни повреди, та дори и „смърт“.

Слаб 2 – Високорисковата ситуация е довела до „смърт“, тежки телесни повреди, без да има законосъобразност на тактическите действия и не стриктно спазване на правилата и мерките за безопасност от страна на полицейските органи.

ТАБЛИЦА ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА КОНТИНУУМА ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА СИЛА, РАЗРАБОТЕН ОТ СЪВЕТА ЗА ОБУЧЕНИЕТО И СТАНДАРТИТЕ НА ПРАВОПРИЛАГАЩИТЕ ОРГАНИ В ИЛИНОЙС.⁵²

Поведение на лицето	Потенциално нараняване на полицейските	Подходящи тактики за контрол	Потенциално нараняване на обекта
Сътрудничество (лицето изпълнява устни или други	Малко или никакво, ако лицето продължи да сътрудничи	Присъствия. Устно въздействие. Ограничаващи пособия	Охлузвания/одрасквания. Незначителни наранявания
Пасивна съпротива (лицето реагира на устни или други заповеди, но не извършва движение за съпротива)	Нараняване на мускули, стави, сухожилия. Одрасквания (наранявания предимно от пасивно съпротивляващо се лице, което трябва да бъде вдигнато или преместено от полицията)	Манипулиране на стави. Техники върху чувствителни на натиск области. Други подходящи техники за въздействие	Нараняване на мускули, стави, сухожилия. Охлузвания/одрасквания. Възможност за увреждане на меките
Активна съпротива (лицето оказва съпротива с цел да избегне физически контрол)	Наранявания на мускули, стави, сухожилия. Одрасквания/охлузвания. Разкъсни рани (вероятността за нараняване се увеличава	Техники за зашеметяване (с или без контролни инструменти). Поваляне. Химически агенти. Техники с инструменти	Нараняване на мускули, стави, сухожилия. Охлузвания/одрасквания. Разкъсни рани. Ефект от химически
Агресивно нападение (лицето извършва физически действия без оръжие, които са агресивни и има вероятност да причинят физическо нараняване)	Разкъсни рани. Незначителни контузии с фрактури. Счупване на зъби. Увреждане на съединителната тъкан. Нараняване (потенциалът за нараняване е много голям поради близостта на лицето до полицията и силната възбуда при физическия контакт)	Юмручни удари, ритници, други техники за удар. Инструменти за въздействие. Поваляне, насочено към скелетната структура на тялото. Несмъртоносни оръжия	Разкъсни рани. Незначителни контузии с фрактури. Счупване на зъби. Увреждане на съединителната тъкан. Нараняване
Смъртоносна	Смърт. Тежка телесна повреда, включително фрактура на основни кости; големи разкъсни рани, загуба на органи (вероятност за тежки физически поражения от всички категории на съпротива)	Огнестрелни оръжия. Други мерки, които може да доведат до смърт или тежка телесна повреда	Смърт. Тежка телесна повреда, вкл. фрактури на основни кости; големи разкъсни рани, загуба на органи.

⁵² Вж. К.Колев, Генова, Г.; Използване на физическа сила от органите на полицията – стр.159,160; НИКК С;2011.

1. Отличен 6 – 2 души
2. Мн. добър 5 – 10 души
3. Добър 4 – 2 души
4. Среден 3 – 12 души (проблем в първи етап)

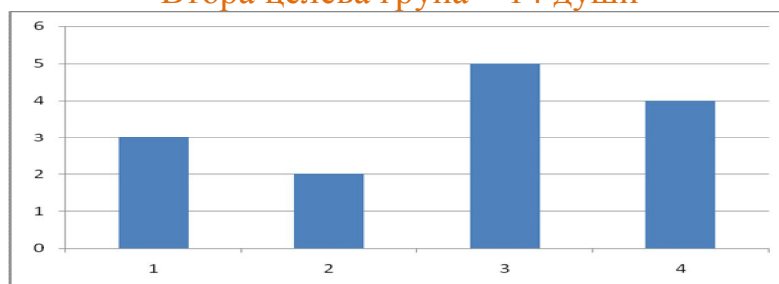
Таблица №1 :за представяне на нападението и противодействието във високорискова ситуация, създадена се при проверка документи за самоличност(I група – първи етап)

ВИД НА НАПАДЕНИЕТО	ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ	РЕЗУЛТАТ
с нож – три пъти, от дистанция около 10 метра, „испанско пробождане“	ПАЛКА – 2 пъти СПРЕЙ- 1 път	Тактическа двойка 1- успяха Тактическа двойка 2 – успяха Тактическа двойка 3 – не успяха, като не спазиха дистанцията за употреба на спрей и единият беше прободен в крака.
огнестрелно късоцевно оръжие (пистолет)- три пъти	пистолет – 3 пъти (1 път не успяха)	Тактическа двойка 4 – не успяха (поражена глава на полицейски орган) Тактическа двойка 5 – успяха(прикриха се и отвърнаха на нападението) Тактическа двойка 6 – успяха(прикриха се и докладваха по р/с)
кол с остър връх- три пъти	ПАЛКА – 3 пъти (1 път не успяха)	Тактическа двойка 7 – успяха Тактическа двойка 8 – не успяха да парират страничен удар с кол и

		полицаят бе ударен в дясна ръка. Тактическа двойка 13 - успеха
отвертка – два пъти	ПАЛКА – 2 пъти	Тактическа двойка 9 – успеха Тактическа двойка 10 - успеха
бутилка с течност – два пъти	ПАЛКА – 1 път СПРЕЙ- 1 път	Тактическа двойка 11 – не успяха да реагират въобще и бяха ударени с бутилката по крака Тактическа двойка 12 – не успяха да спазят дистанцията при употреба на спрей.

Фиг.№3

Втора целева група – 14 души

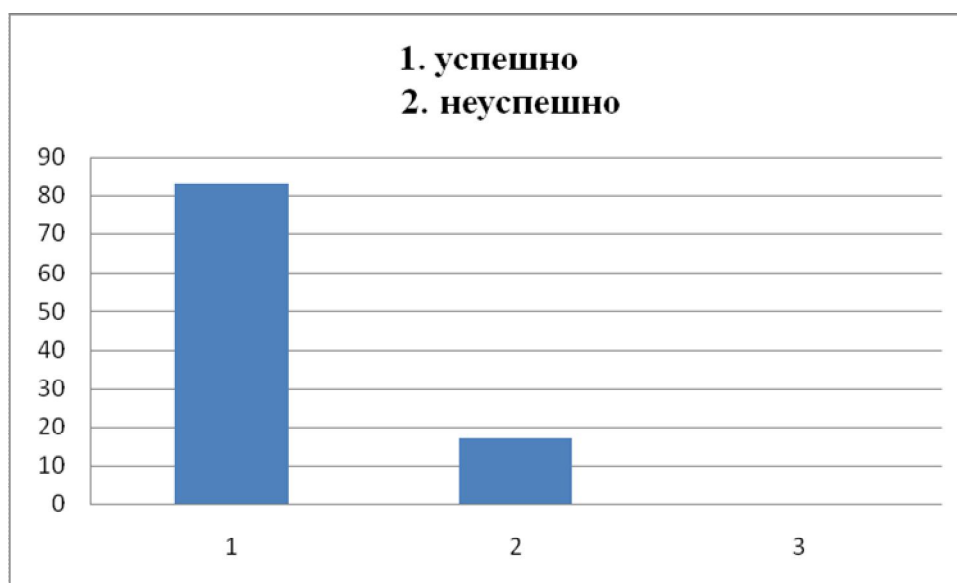
- 1.Отличен 6 – 3 души
- 2.Мн. добър 5 – 2 души
- 3.Добър 4 – 5 души
4. Среден 3 – 4 души (проблеми в първи етап)

Таблица № 2 за представяне на нападението и противодействието във високорискова ситуация, създадена се при проверка документи за самоличност (II-ра група– първи етап)

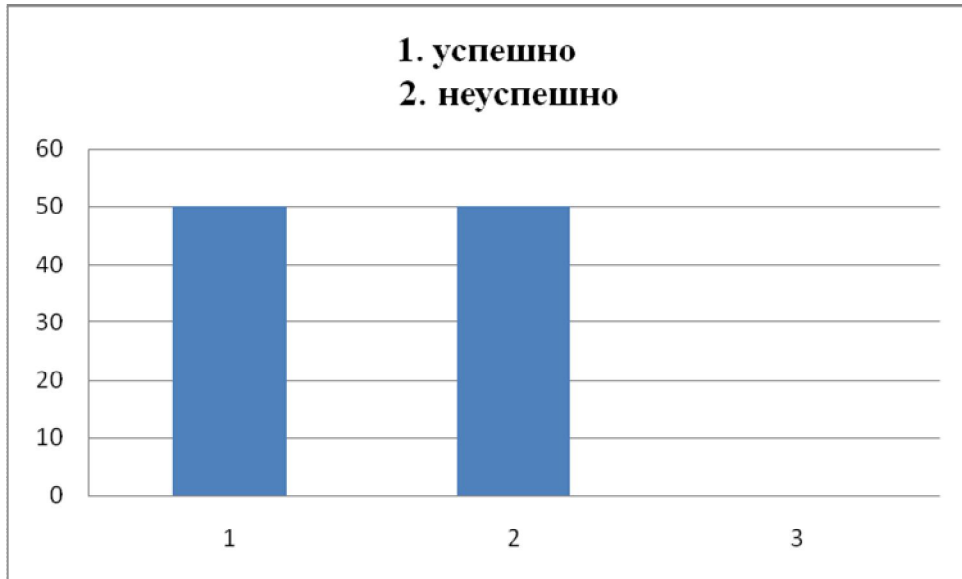
ВИД НА НАПАДЕНИЕТО	ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ	РЕЗУЛТАТ
с нож – два пъти, от дистанция около 10 метра, „испанско пробождане”	ПАЛКА –1 път СПРЕЙ- 1 път	Тактическа двойка 1- успеха Тактическа двойка 2 – не успяха (не спазиха дистанцията при употреба на спрей и не поразиха целта)

огнестрелно късоцевно оръжие (пистолет)- един път	пистолет – 1 път	Тактическа двойка 3 – успяха(прикриха се и отвърнаха на нападението)
кол с остър връх- един път	ПАЛКА – 1 път	Тактическа двойка 4 – успяха
отвертка – един път	ПАЛКА – 1 път	Тактическа двойка 5 – не успяха въобще да реагират и (правонарушителят прободя единия в крака)
бутилка с течност – два пъти	ПАЛКА – 1 път СПРЕЙ- 1път	Тактическа двойка 6 – успяха Тактическа двойка 7– успяха

Използване на каучукова палка при абсолютна необходимост в първи вариант от ситуацията – първи случай(%)

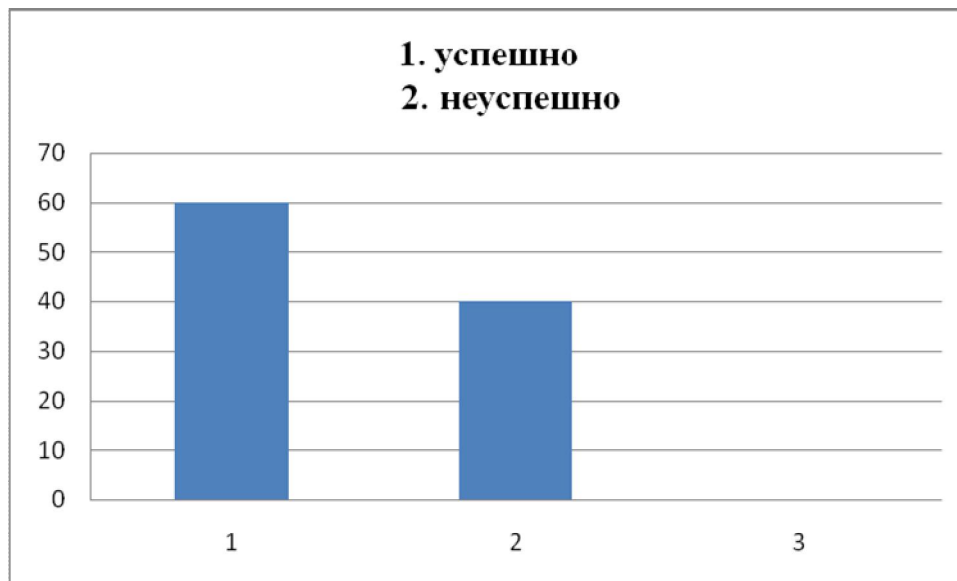
Използване на спрей при абсолютна необходимост в първи вариант от ситуацията – втори случай (%)

Използване на огнестрелно късоцевно оръжие при абсолютна необходимост във втори вариант от ситуацията (%)

Реагиране във високорискова ситуация между полицейски органи и правонарушители общо в (%)

1- успешно са преминали първи и втори етап при овладяване на високорисковата ситуация и са запазили местопроизшествието до идването на дежурно оперативна група, ако се е налагало за всеки конкретен случай.

2 – не са реагирали успешно и са се провалили на първи етап.

От така направения експеримент доказвам, че **60%** от личния състав (отличен, много добър, добър), в такъв вид високорискова ситуация е спазил правилата за безопасност, като е действал съгласно критериите за оценка и се е съобразил с (НК, ЗМВР, ППЗМВР, Инструкции, наредби и методически указания, регламентиращи прилагането на полицейски правомощия от служителите на МВР при патрулно-постова дейност).

Докато **40%** от този състав не са успели да се справят с такава високорискова ситуация и са допуснали нарушения (слаб и среден), които биха довели до санкции, спрямо служителите на МВР с полицейски правомощия.

Това прави съотношение **2/3**.

Използване на помощни средства и огнестрелно оръжие в емпиричното изследване, както следва:

- Използване на спрей – 2 пъти успешно и 2 пъти неуспешно;
- Използване на каучукова палка – 10 пъти успешно и 2 пъти неуспешно;
- Използване на огнестрелно късоцевно оръжие при крайна необходимост – 3 пъти успешно и 1 път неуспешно.

Изводи:

✓ Всеки двама от трима участници в този експеримент са допуснали слабости, които могат в перспектива да им помогнат.

✓ Почти половината участници в емпиричното изследване не са успели да приложат полицейски правомощия или не са имали достатъчно време да реагират.

Проведеното емпирично изследване естествено финализира анализа от страна на ръководителя на експеримента и дискусията проведена с останалите участници непосредствено след приключване на всеки вариант от описаната по-горе ситуация. След извършване на тази дейност се получават и съответните резултати.

Участниците в експеримента по така формулираните критерии веднага получават съответната оценка от слаб 2 до отличен 6.

Анализът ми показва на 100%, че нито един от тях нямаше претенции към оценката, независимо каква беше тя. Същата оценка е много важна за текущия контрол на всеки един при оформяне на комплексната оценка в изпита по задължителната дисциплина „Оперативно тактическа подготовка“.

Ръководителят на експеримента (авторът на статията) визира факта, че 40% от участниците изпитват затруднения при демонстриране на различни техники при самозащита в условия на планинска гориста местност, при лоши атмосферни условия, денем в градска среда (първи етап) и допускат да бъдат опасно уязвими.

Особено интересно и важно от практическа гледна точка намирам, че тези участници в експеримента не се занимават допълнително с усвояването на ключови техники и боравене с помощни средства (палка, спрей, стоппатрони). При евентуална престрелка с правонарушителя, не успяват да заемат правилна позиция от тактическа гледна точка при голям избор на местността и забравят да искат подкрепление по радиостанцията, както и да окажат долекарска помощ на пострадалия колега след приключване на престрелката.

Останалите 60% са спазили тези изисквания и са преминали успешно във втори етап и са довели ситуацията до благоприятен завършек в полза на полицейския орган.

Като водещи приноси мога да очертая следното:

- За първи път са уточнени етапите на високорисковата ситуация, създадена се между служителите по поддържането на правовия ред и правонарушители;

- Допълнена е съществуващата квалификация от втори етап - как и по какъв начин се търси свидетел за вече създадено местопроизшествие;

- В ЗМВР няма изискване да има гражданин, който да наблюдава действията на полицаите и с подписа си в протокола за обиск да удостовери истинността на събитието. Но при намиране на огнестрелно оръжие, наркотични вещества и др. забранени от закона, със свидетел който се подписва в протокола, тази тактика на действие от полицейският орган ще има по-голяма тежест в досъдебното производство;
- Предложен е нов метод за управление на силите и средствата за изпълнение на патрулно-постова дейност, как практически да извършат дейността във втори етап;
- Разработен е примерен алгоритъм за тактически действия, който могат да се приложат в практиката, където полицейските служители осъществяват полицейските си правомощия.

ЛИТЕРАТУРА

Международноправни актове

1. Осма Конвенция на Обединените нации за превенция на престъпността и третирането на правонарушителите, Хавана, 27 август – 7 септември 1990 г.
2. Съвет на Европа – Страсбург, 1 септември 1998. „Правата на човека и полицията“ – Наръчник за практически насочено обучение – 2001.

Вътрешноправни актове

1. Наказателен кодекс от 01.05.1968г.(изм. и доп. бр.60 от 07.08.2012г.) – София, 1998г., издателство „Паралакс“
2. Закон за МВР, бр.53 от 27.06.2014г.
3. Закон за българските лични документи, ДВ. бр.23 от 8 март 2013г.
4. Инstrukция за Патрулно – постовата дейност с рег.№Из-633от25.03.2013г. в сила от 10.05.2013г. издадена от Министъра на вътрешните работи (обн.ДВ бр.34 от 09.04.2013г.)
5. Инstrukция №Из – 1143 от 2011г. за организацията и реда за осъществяване на конвойната дейност в Министерството на вътрешните работи (обн.ДВ, бр.38 от 2011г.) Издадена от Министерството на вътрешните работи .Обн. ДВ. бр.95 от 4 Декември 2012г.

Специализирана литература

1. Кифърд, У. Тактическо обучение „Етика в професионализма“ – експерт ВС проведен семинар в АМВР – Рег.№ К 4369/19.04.2012г. С.
2. Станчев, И. „Методи при които се симулират условия, характерни за високорисковите ситуации и целенасочено се провеждат контролирани операции за проверка на съществуващи или нови положения” –Учебна програма за докторанти – рег.№ К – 129/27.01.2011г., приета с решение на Академичния съвет на АМВР с рег. № 761/28.01.2011г. С.

3. Лазаров, Р., Петров, П. Методически указания за използването на различните видове помощни средства, технически характеристики и правила за безопасност при употреба и съхранението им от полицейските органи. С., 2011г.

4. Тодоров, Т и кол. „Казуси и практически задачи за служители с полицейски правомощия, изпълняващи задълженията си в хода на ППД” – С., 2012г.

5. Гл.инспектор Николов, В. Тактическо обучение по системата FX^R на полицейските служители за противодействие на феномените „Активен стрелец” и „Терорист самоубиец” - бюлетин № 23 факултет „Полиция” АМВР –С., 2007г.

6. Колев, К. Генова, Г; Използване на физическа сила от органите на полицията –НИКК – С., 2011г.

1. www.youtube.com/watch?v=Ta4X4AC187c. Градски ченгета

2. tv7.bg/weekend-s-tv7/VideoDetails&id=9605922 –клип: „Ново поколение полицаи”

3. btvnews.bg/.../politsai-osuetiha-grabezh-na-magazi... в Шумен на 31.01.2013г. в 17.33 ч.

4. btvnews.bg/tazi...s.../zatvorite-ni-plni-s-kartsii.html – 20.04.2012г

5. www.segabg.com/article.php?id=51074 „Цивилни имат 6 пъти по вече оръжие от полицаи в София”

6. www.bghelp.co.uk/.../58952-Две-полицайки-убити...

7. www.legalworld.bg > Новини 12.02.2012г. „Използване на оръжие от полицията”

8. www.dnes.bg/.../polica-i-arestuva-kradec-sled-eksh... „Мъж отмъкнал дамска чанта на автобусна спирка, вади оръжие на криминалист”

9. www.dennews.bg/.../10043-oshte-4-godini-zatvor- „От заключението на вещите лица стана ясно, че ако двата удара с нож са били нанесени на хора, които нямат реакциите на полицаи, преминали през специален курс на обучение за самоотбрана, то ударите са щели да бъдат фатални.”

10. dariknews.bg > ... > Новини от Варна. „Трима братя с брадва и кол нападнаха полицаи”